

Fecr Yayınları: 402

İSLAM MEDENİYETİNDE TIP KÜLTÜRÜ

Mehmet SILAY

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
ANKARA ÖZGÜR MATBAACILIK
BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. TİC. A. Ş.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312.385 70 77 (Sertifika no: 46821)

1. Baskı: Aralık 2020

ISBN: 978-625-7879-39-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

İSLAM MEDENİYETİNDE TIP KÜLTÜRÜ

Mehmet SILAY

Ankara 2020

Dr. Mehmet SILAY

1949 Hatay doğumlu. İlk ve orta eğitimi Kırıkhan ve İskenderun Lisesinde, üniversiteyi İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde tamamladı. Öğrenciliğinde Nurettin Topçu, Cemil Meriç ve Necip Fazıl'ı tanıdı.

Üroloji ihtisasını Almanya'da, askerlik hizmetini de Erzincan'da bitirdi. İskenderun Devlet Hastanesi başhekimliği ve 20. Dönem Hatay Milletvekilliği yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği ve Sınır Tanımayan Doktorlar Grubu üyesidir.

Eserleri:

Hatay Evliyaları

Hatay Mücahitleri

Antakyalı Habib

Belen Derbendi

Bereketli Hilalde Aleviler

Tünel Faciası

Yüzyılın Depremi

Mecliste Merve Olayı

Parlamentodan Haber

Seyahatnameler:

Coğrafyanın Dirilişi

Avrupa'da Hilalin Çocukları

Kudüs'e Yolculuk

Öze Yolculuk

Göz Gördü Gönül Sevdi

Kerkük - Kerbela

Endülüs Çağırıyor

Kurtuba - Uzaklardaki Cennet

Kudüs Çağırıyor

Araştırmalar:

Mehmet Akif (Seyyah-ı Beyaban)

Selahaddin Eyyübî-Dünya İslam Birliğinin Mimarı

İskilipli Atıf Hoca-Ulucanlardan Mahkeme-i Kübra'ya

Ali Rıza Efendi-Babaeski Müftüsü-Bir Hukuk Cinayeti

Nureddin Topçu-Fikir Dünyamızın Yıldızlarından

İthaf

*Bana çocukluğumda Kur'an-ı Kerim'i öğreten babam
Mesrur Silay'a...*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	15
ÖRNEK İNSAN HZ. MUHAMMED	19
En Güzel Örnek.....	22
Önce Peygamberimiz'i Tanıyalım.....	21
Kul ve Resul.....	22
Resulullah ve Kur'an.....	25
Şemail-i Resulillah.....	26
Beslenme Disiplini.....	28
Resulullah'ın Evlenmesi.....	31
Sevgi Nasıl Olmalı.....	34
Tevazu Kibir ve Şirk.....	37
Hz. Peygamber'in Beden Bakımına Verdiği Önem.....	37
Hayâ ve İman.....	40
Uykusu.....	41
Çocuklar Bize Allah'ın Emanetidir.....	41
Çocuklara Duası.....	44
Sözü - Sükûtu.....	46
Hz. Muhammed ve Ticaret.....	48
Resulullah'ın Mizahi Yönü.....	48
Asr-ı Saadette Mizah.....	49
Hata ve İstiğfar.....	52
Âdâb-ı Muâşeret.....	53
Ehli Beyt Sevgisi ve Kadınların Değeri.....	56
Resulullah'ın (as.) Müslümanlara Şefkati.....	57
TIP KÜLTÜRÜ VE TIBB-I NEBEVÎ	59
Asr-ı Saadet Tıp Kültürünün Kaynakları.....	61
Peygamberler Tarihinde Tıp.....	61
Cahiliye Döneminde Tıbbi Hurafeler.....	63
Tıbb-ı Nebevî Nedir?.....	64

Tıbb-ı Nebevî'nin Tıp Tarihindeki Yeri	67
Tıbb-ı Nebevî Üzerine Bir Tartışma	70
Tıbb-ı Nebevî'de Koruyucu Hekimlik	73
Tıbb-ı Nebevî'de Muâşeret ve Estetik	74
Tıbb-ı Nebevî'de Stres Psikoterapi ve Rehabilitasyon	76
Asr-ı Saadet Dönemi Doktorları	77
<i>Ebû Remse</i>	77
<i>Taifli Hâris b. Kelede</i>	77
<i>Tabip Nadr</i>	77
<i>Psikiyatrist Dim'atu'l-Ezdi</i>	77
<i>Tabibe Zeynep</i>	81
Mukavkıs'ın Doktorları	81

SAĞLIKLI YAŞAM VE ÂDÂB-I MUÂŞERET	83
İman ve Sağlık	85
İnsanların En Hayırlısı Sağlıklı Olandır	86
Hastalık: Günahların Kefareti	88
Hasta Ziyareti	90
Hijyen (Temizlik)	90
Vücut Sağlığı Ağız Bakımıyla Başlar	94
Bütün Zararlılar Haramdır	96
Sigara	101
Dövme Yaptırmayın!	102
Sünnet Olmak (Hitân/Sirkümsizyon)	103
Öfkelenmemek	104
Günümüz Tıbbında Hidroterapi	105
Modern Tıp Kültürü ve Obezite	106
Yeme ve İçmede Sofra Âdâbı	107
Doğru Beslenme ve Diyet	113
Oruç ve Sağlığımız	115
Teknik Modernite ve Besinlerde Katkı Maddeleri	117
Seyahat	118
İslam Bir Dua Medeniyetidir	119
Dua ve Hastalık Tedavisindeki Yeri	120
Hayatımızda Duanın Yeri	122
Din Muamelattır	124
Müminlerin Özellikleri	127

Sevdirin, Kolaylaştırın, Müjdeleyin!-----	128
Selam ve Sosyal Barış-----	129
Güzel Söz Sadakadır.-----	131
Asr-ı Saadette Bayramlar-----	135
Geceyi Sizin İçin Örtü Kıldık-----	136
Mümin Nasıl Olmalıdır?-----	137
Üzüntü ve Sevinç-----	139

İSLAM TIP TARİHİ VE MEŞHUR TABİPLER----- 141

Hipokrat ve Galen-----	143
Tıp Akademisi Cündişıapur'dan Bağdat'a-----	144
İslam Medeniyetinde Yetişen Hekimler-----	145
<i>Fârâbî (870-950)</i> -----	147
<i>el-Kindî (801-873)</i> -----	150
<i>Ebubekir Râzî (834-932)</i> -----	151
<i>Muhammed el-Birûni (973-1051)</i> -----	152
<i>İbn-i Heşem (965-1040)</i> -----	155
<i>İbn-i Sînâ (980-1037)</i> -----	156
<i>Tabip Şuûrî Hasan Efendi (? -1694)</i> -----	159
<i>Urumiyeli Safiyuddîn (1216-1294)</i> -----	160
<i>Hekimbaşı Gevrekzade Hasan Efendi (? - 1801)</i> -----	161
ENDÜLÜS İSLAM MEDENİYETİNDE TIP KÜLTÜRÜ-----	163
<i>İbn-i Zübr (1094-1162)</i> -----	165
<i>İbn-i Meymun (1135-1204)</i> -----	166
<i>İbn-i Rüşd (1126-1198)</i> -----	168
<i>Ebu'l-Kâsım Zebrâvî (935-1013)</i> -----	171
<i>Muhammed el-Gâfîkî (ö.1165)</i> -----	173

KAYNAKÇA----- 175

ÖN SÖZ

Bismillahirrahmanirrahim

Allah'a hamd, Resulü'ne salat ve selam olsun!

25 Haziran 2001 tarihinde, Ankara'da bir özel hastanede bir tür beyin ameliyatı olan menenjiyom operasyonuna hazırlanıyordum. Odamda sıramı beklerken ziyaretime gelen Ağrılı arkadaşım Sıddık Altay Bey bir kitap uzatıp "Kardeş, ameliyata girmeden önce lütfen bu kitaba bir göz at!" dedi.

Kitabı altını çizerek ve notlar alarak okumaya başladım.

Hasta olan insan, kâinattaki yalnızlığını ve zaafını görür, Allah'a sığınır ve dil ucundan değil, yürekten dua ile yakarmaya başlar.

İşte, şikâyet etmeden sabırla karşılanan hastalık, müminler için ibadet hükmündedir.

Hastalık süresince bir ömür sabretmek ve şikâyet etmek şartıyla o hastalığın bir mümin için ibadet sayıldığına dair rivayetler vardır.

Hatta hastalığına sabreden ve şükreden hastaların bir dakikalık hastalığı, bir saat ibadet hükmüne geçer.

Hastalık, insanın gözünü açar. İnsana, "Ölümsüz değilsin! Bir görevin var. Gururu bırak. Seni yaratana düşün, kabre gireceğini bil ve hazırlan!" der.

İşte bu noktada hastalık, nasihati ve uyarısıyla bir mürşittir. Hastanın hakkı, şikâyet değil şükürdür. O yüzdendir ki her an Allah'a hamd etmesi ve şükretmesi gerekir.

Çünkü beden mülkü de Allah'a aittir.

Sadece biz insanoğluna, emanet edilen beden mülkünü doğru dürüst kullanma ve değerlendirme ruhsatı verilmiştir.

Vücut mülkünün sahibi ve maliki olan Allah, mülkünde istediği gibi tasarruf eder.

Hastalık, sabun gibidir. Sehven ve taammüden işlenen günahları, kirleri temizler. Yani hastalıklar, günahlara kefarettir.

İsteyerek ya da istemeyerek işlediğimiz günahları, yanlışları, kusurları, Allah bizden temizlemek istiyor. Çünkü Allah, bizi çok seviyor ve huzuruna tertemiz çıkmamızı istiyor.

Kurtuluşumuz için stresi, endişeyi, ağrıları, acıları ve hastalığı bize armağan ediyor.

Bu noktadan bakınca hastalık, bir “ihsan-ı ilahî”, diğer bir ifadeyle “hediye-i Rahman”dır.

Anne-babalar, yavrularını çok severler. Resullullah da ümmetini yani biz Müslümanları, bir annenin yavrusuna olan muhabbetinden daha çok sever.

Resullullah buyurur ki:

“Hayatım kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki Allah o kulunu benden daha çok sever.”¹

Allah’ın merhameti gazabına galip gelir. Yani biz, üst üste sevgiyle ve ilahî şefkatle kuşatılmış durumdayız.

İman, bilgi ile kuvvetlenir. Bunu idrak eden ve inanan Müslümanlar, dünya ve ahiretini mamur etmeye çalışır ve hayatlarını duaya dönüştürürler.

İlim, evrensel ve insanlığın ortak malı; kisas-ı enbiya, yani peygamberler tarihi de insanlığın ortak tarihidir.

Asr-ı saadette tıp kültürü, tıp tarihi içinde özel bir yer tutar.

İslam akaidi, sorumlu ve atılımcı aydınlar yetiştirirken; okunup anlaşılan ve yaşanan Kur’an eğitimi de bağımsız şahsiyetler inşa eder.

Fakat ne hazindir ki genç nesilleri mensubiyet bilinciyle yetiştiren ilmihal ve akaid eğitimi bizlerden esirgenmiştir.

Resullullah uyarır: *“İki günü eşit olan zarardadır!”²*

¹ Buhari, 1/121 (2091); Müslim, 9/116 (1908).

Araştırmayı, öğrenmeyi teşvik eder: “İlim Çin’de de olsa gidip alın!”²

İlmî gelişmeler, Çin gibi mesafe olarak çok uzakta bile olsa gidip almaya çalışsın.

Çalışıp üreteni Allah da kulları da sever. Bu sebeple bugün düne göre daha çok çalışmamız, üretmemiz, daha çok öğrenmemiz ve yaşamamız; düne göre daha çok ibadet etmemiz, namaz kılmamız, olumlu ve mütebessim olmamız, tanıdık ve tanımadıklarımıza selam vermemiz lazımdır.

İşte biz de elinizdeki bu mütevazı eserle çalışmaya, ilme ve öğrenmeye denizdeki bir damla misali katkı sunmaya çalıştık.

Çalışmamızda yer alan hadislerin kaynakları dipnotlarda cilt/sayfa (hadis no) şeklinde gösterilmiştir.

Bu çalışmanın vücuda gelmesinde başta Fecr Yayınları olmak üzere, emeği geçen, hataları düzelten, eksikleri tamamlayan saygıdeğer arkadaşlarım Hüseyin Nazlıyıldın ve Ömer Anlar Beylere müteşekkirim.

Faydalı olabildiysek ne mutlu bize.

Dr. Mehmet SILAY
Mart 2020-Ankara

² Buhari, 5/178 (705).

³ Tirmizi, 4/164 (2425).